

наявності рейтингу фінансової надійності (стійкості) таких перестраховиків-нерезидентів не нижче, ніж за класифікацією міжнародних рейтингових агентств : "А" "А.М. Best" (США), "А2" "Moody's Investors Service" (США), "А" "Standard & poor's" (США), "А" "Fitch Ratings" (Великобританія).

Бібліографічні посилання

1. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України, методологія, практика: монографія / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.

2. Гарбар Ж. В. Роль страхових компаній в розвитку фінансового ринку України / Ж. В. Гарбар / Збірник наукових праць ВНАУ. Серія економічні науки. – 2012. – № 3 (69) том 2. – С. 18 – 31.

3. “Insurance TOP” Рейтинг страхових компаній. [Електронний ресурс]. 2016. – №4(56). – Режим доступу: https://forinsurer.com/insurancetop_56.

4. Кравченко В.О. Підходи до формування системи фінансової безпеки компаній на страховому ринку / В. Кравченко // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 1 (35). – С.87-92.

5. Офіційний сайт Фориншурер страхование. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com>.

6. Сокол С.В., Деркач О.М. Страховий ринок та основні загрози його фінансовій безпеці / С.В.Сокол // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України 2012. – Вип. 34. – С.285 -290.

7. Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки [Електронний ресурс]: Розпорядження Нацкомфінпослуг від 19.03.2015 р. № 499. – Режим доступу: <http://nfr.gov.ua/news/918.html>.

8. Юрій С. І. Ринок фінансових послуг як інституційна основа ринкової економіки / С. І. Юрій, О. О. Луцишин // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 48 – 59.

© Павленко О.П., 2018

РОЗДІЛ 5. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ВЗАЄМОДІЇ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ З АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ

5.1. Фінансово-кредитне державне регулювання АПК в структурі функцій фінансового механізму

Метою функціонування фінансово-кредитного механізму АПК є формування фінансової основи для динамічного розвитку агропромислового виробництва, створення передумов економічного зростання і становлення конкурентного середовища, забезпечення розвитку матеріально-технічної бази комплексу.

На мікроекономічному рівні ця мета локалізується в рамках окремого агроформування і полягає в підтримці вартісних пропорцій між усіма структурними елементами фінансово-кредитного механізму, що забезпечують відтворення капіталу підприємства на простій і розширеній основі. Для досягнення цієї мети фінансово-кредитний механізм виконує ряд загальних функцій на всіх структурних рівнях і підрівнях [1].

Відтворювальна функція фінансово-кредитного механізму пов'язана із забезпеченням збалансованості руху матеріальних і фінансових ресурсів на всіх стадіях кругообігу капіталу в процесі відтворення.

Позики, субсидії та інші елементи ресурсного забезпечення фінансово-кредитного механізму створюють фінансову основу безперервності відтворення основних чинників агропромислового виробництва. На рівні підприємства ця функція тісно пов'язана з ресурсоутворюючою або забезпечуючою функцією фінансів організацій, що підтримує оптимальні пропорції джерел коштів за умови дотримання важливого принципу: всі витрати повинні бути покриті власними доходами.

Тимчасова додаткова потреба в коштах покривається за рахунок кредиту та інших позикових джерел. Оптимізація джерел коштів - одна з головних задач управління фінансами організацій, оскільки за надлишку коштів знижується ефективність їх використання, а через нестачу не забезпечується ліквідність.

Перерозподільча функція, що виражає сутність всіх фінансових відносин, полягає в акумулюванні, накопиченні, і використанні коштів через відповідні фонди (бюджети, фонд соціального страхування, спеціальні фонди, фонди підприємств).

Мотиваційна функція спрямована на стимулювання рентабельної діяльності агроформувань, що забезпечує їх інноваційний розвиток.

Стимулювання досягнення беззбитковості сільськогосподарського виробництва сприяє розвитку накопичувальної функції фінансів і, відповідно, самофінансування.

Функція раціоналізації виробничо-економічних процесів заснована на подоланні тимчасової розбіжності виробничих циклів окремих сільгосптоваровиробників, на акумуляції грошових коштів, що вивільняються у одних економічних агентів і перерозподіл через відповідні фонди (кредитні фонди тимчасово вільних фінансових ресурсів), іншим, особливо потребуючим агентам.

Регулююча функція спрямована на запобігання можливих перешкод в реалізації функції раціоналізації виробничо-економічних процесів, на підтримку необхідних пропорцій на всіх стадіях відтворювального процесу. У період становлення ринку втручання держави в економічні відносини значно знижується, в зв'язку з цим все більшого значення набуває саморегулювання господарюючих суб'єктів. Питання про виконання державою регулюючої функції в структурі фінансово-кредитного механізму продовжує залишатися найбільш дискусійним з початку ринкових перетворень української економіки.

Контрольна функція пов'язана з контролем за правильним і своєчасним формуванням фондів грошових коштів та їх цілеспрямованим і ефективним використанням. Держава як суб'єкт, який регулює, фінансує і контролює, розробляє системи стандартів, норм і правил, підтримує фундаментальні сільськогосподарські наукові дослідження, створює систему поширення сільськогосподарської інформації.

Виконуючи ці функції, фінансово-кредитний механізм повинен забезпечити комплексне і збалансоване використання всіх джерел фінансових ресурсів для кожного господарюючого суб'єкта на наступних принципах [2]:

Принцип пріоритетного фінансування забезпечує спрямування бюджетних коштів на розвиток тих сфер аграрної економіки, які вирішують першочергові (ключові) завдання і мають стратегічне значення для сільського господарства, оскільки вони визначають науково-технічний прогрес в галузі - елітне насінництво, племінна справа, збереження родючості ґрунту, інвестиційна діяльність, підтримка аграрної науки, соціальна сфера.

Принцип чисельності джерел (і каналів фінансування), заснований на залученні фінансових ресурсів з державного бюджету, бюджетів областей, позабюджетних фондів, кредитних, страхових, інвестиційних ринків.

Принцип порівневого розподілу фінансової підтримки передбачає закріплення певних видів і об'єктів фінансування за різними бюджетами (державними, регіональними, місцевими).

Виконання будь-якої з перерахованих функцій або принципів залежить від активності і повноти участі держави, яке виступає як суб'єкт фінансово-кредитного механізму АПК, акумулюючи і перерозподіляючи фінансові ресурси, і бере участь у створенні та регулюванні умов, що забезпечують основу ведення розширеного відтворення, використовуючи такі важелі, як субсидії на сільськогосподарське виробництво і матеріально-технічні ресурси, короткострокове і інвестиційне кредитування підприємств АПК з державною підтримкою, чи лізинг сільськогосподарської техніки і племінних тварин з використанням бюджетних коштів, податкова оптимізація, підтримка страхування врожаю сільськогосподарських культур, фінансування інвестиційної діяльності, надання житлових та інших субсидій населенню.

Навіть в умовах розвиненої ринкової економіки, заснованої на самофінансуванні відтворювального процесу в сільському господарстві, регулююча роль бюджетного протекціонізму зберігається для підтримки необхідного потенціалу в цій високоризикованій галузі. Якість і зміст державного впливу залежить як від зрілості економічних відносин в сферах АПК, так і від позиції самої держави [3].

Однак ці підсумки - результат не тільки слабкого аграрного протекціонізму, а й безгосподарності суб'єктів, яка не є рідкістю навіть в умовах ринку. Такі збитки держава покривати не зобов'язана. Система протекціоністських заходів в стратегічному

плані повинна бути орієнтована на забезпечення самофінансування і реалізуватися в рамках спеціальних програм з навчання, перепідготовки кадрів. Для більшості підприємств цієї групи, крім реструктуризації заборгованості, процедури банкрутства, доцільно проведення структурної реорганізації, зокрема, приєднання їх до ефективно працюючих підприємств, створення нових кооперативів, в тому числі власників домогосподарств, переорієнтація на розвиток промислів та інших видів несільськогосподарської діяльності.

Справедлива критика діючої аграрної політики, яка зводиться не тільки до недостатніх масштабів державної підтримки галузі, але й у відсутності цілісної системи правових і економічних аспектів механізму селективного здійснення аграрного протекціонізму.

Поки розміри субсидій набагато нижче пропонованого нормативу, ризик не ефективного витрачання державних ресурсів невеликий.

Реалізація принципу розподілу фінансової підтримки за рівнями, як зазначено вище, передбачає закріплення певних видів фінансування за різними бюджетними рівнями. Переміщення бюджетного фінансування і прямого субсидування сільського господарства на регіональний рівень підсилює протиріччя в бюджетній сфері аграрної економіки. Як показує світова практика, пряма підтримка галузі повинна здійснюватися на державному рівні, а на рівні регіону необхідно підтримувати сільський розвиток: будівництво доріг, інформаційне обслуговування, інші елементи регіональної інфраструктури АПК, тому що надання регіонами субсидій сільському господарству може привести до руйнування аграрного ринку країни, який формується. Тому при реалізації зазначеного принципу важливо чітко визначити, які види фінансової підтримки і на які цілі будуть надаватися на різних рівнях бюджетної системи [4].

В даний час немає наукового обґрунтування розподілу функцій державного регулювання між центральною владою і регіонами.

Не розроблено механізми організації взаємодії державних органів влади безпосередньо з сільгосптоваровиробниками, в результаті кожен регіон організовує свої системи підтримки на різних методологічних принципах. Невирішені питання

обґрунтування розподілу бюджетних коштів за напрямками розвитку аграрної сфери, їх диференціації по територіях і господарюючим суб'єктам.

У Дніпропетровській області затверджено порядок надання з обласного бюджету субсидій на державну підтримку окремих галузей сільськогосподарського виробництва. Субсидії надаються сільськогосподарським товаровиробникам, які виробляють, купують і реалізують продукцію тваринництва, а також на утримання високопродуктивного племінного маточного поголів'я худоби в племінних заводах і птиці в племінних репродукторах; на утримання бугаїв-плідників і маточного поголів'я овець і кіз. Передбачені субсидії на підтримку елітного насінництва, на придбання пестицидів і агрохімікатів вітчизняного виробництва. Буде здійснюватися виплата субсидій з коштів обласного бюджету на дизельне паливо, використане на проведення сезонних сільськогосподарських робіт.

З метою реалізації Програми будуть профінансовані проведення агрохімічного та еколого-токсикологічного обстеження ґрунтів земель сільськогосподарського призначення, агрохімічних заходів; компенсація сільськогосподарським товаровиробникам частини витрат по страхуванню врожаю сільськогосподарських культур; закладка і догляд за багаторічними насадженнями; підтримка овочівництва і парниково-тепличного господарства; проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт. Загальна сума державної підтримки в рамках обласної Програми на період 2016-2020 роки складе майже 30 млн. грн. [5].

Дійсно, за загальним визнанням, система державного управління в Україні працює досить незадовільно. За даними міжнародних досліджень з ефективності функціонування державних органів, український уряд займає 107 місце серед 158 країн, а за якістю державного регулювання Україна виявилася на 158 місці з 160 учасників рейтингу.

Тому існує реальна загроза того, що безпрецедентні до останнього десятиліття обсяги інвестування в аграрний сектор з початком дії Державної програми розвитку сільського господарства та регулювання ринків сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства на 2016-2020 рр. не досягнуть мети. Потрібен ефективний механізм суто цільового

розподілу коштів підтримки сільського господарства з орієнтацією на критерій ефективності.

Різноманіття систем компенсації витрат, передбачених в сучасному законодавстві, не дозволяє досить точно відстежити всі канали надходження та визначити ефективність одержуваної державної допомоги.

Наведені вище дані щодо каналів фінансування сільського господарства з бюджетної системи свідчать про надання державної підтримки як на основі прямих виплат, так і додаткових дотацій, компенсацій, субсидій. Ми дотримуємося думки, що існуючий в даний час механізм державної підтримки недостатньо ефективний, оскільки не орієнтований на конкретного сільгосптоваровиробника, на забезпечення його рентабельності, не забезпечує контролю культури землеробства.

Для того, щоб держава повноцінно виконувала функцію регулювання, на наш погляд необхідно, щоб сума витрат на фінансову підтримку визначалася, по-перше, завданням досягнення міжгалузевого паритету і, по-друге, вимогами розширеного відтворення продовольства і зростання його конкурентоспроможності. За оцінками учених, ця сума повинна складати до 50% виручки сільгосппідприємств у фактичних цінах на існуючому рівні їх регулювання.

Найбагатший міжнародний досвід державного регулювання сільського господарства нескінченно різноманітний схемами фінансової підтримки.

Візьмемо тільки один приклад: в Норвегії за рахунок досить значних надходжень від нафтової і газової промисловості, кольорової металургії величезні кошти йдуть на підтримку фермерів, в розрахунку на одного зайнятого в місяць виплачується 4 тис. євро різних субсидій дотацій і виплат. При цьому не тільки в Норвегії, але й в інших країнах з несприятливими природно-кліматичними умовами ці виплати обґрунтовуються не тільки, і навіть не стільки виробленою продукцією, скільки тим фактом, що фермер живе і працює в несприятливих умовах, але не відмовляється від своєї ферми і не допускає здичавіння природи в своєму мікрорайоні. Такий підхід до встановлення компенсацій є актуальним для України [6].

У країнах ОЕСР (Організація з економічного співробітництва та розвитку) відношення сукупної підтримки сільгосптоваровиробників до загальної вартості виробленої

сільськогосподарської продукції становить 30 % (2013-201 рр.), в Україні - лише 17 %. В ОЕСР входять більшість країн ЄС, Австралія, Ісландія, Канада, Мексика, Нова Зеландія, Норвегія, Республіка Корея, США, Туреччина, Швейцарія, Японія.

Слід зауважити, що в західних країнах йде перебудова існуючих моделей державної підтримки сільського господарства в тому ж напрямку. Зміна механізмів державного регулювання полягає в переході від підтримки продукції до прямої підтримки фермерів. Сутність нової політики підтримки в тому, що бюджетні виплати визначаються рівнем доходів фермерів. Субсидії видаються в залежності від встановленого рівня доходів. Так, в Європейському Співтоваристві (ЄС) бюджетні кошти почали розподіляти виходячи з площі земельних угідь, їх розташування, якості. У західних країнах диференціюють підтримку фермерів. Це на наш погляд є вірний підхід, оскільки в нашій країні величезні відмінності в природних умовах між областями. По областям господарства також суттєво різняться між собою як за якістю використовуваної землі, так і за рівнем економічного розвитку.

Існуючу в Україні систему державної підтримки, механізми і методи її реалізації слід переорієнтувати з вирішення окремих проблем на цілі національного масштабу.

На наш погляд механізм формування і розподілу бюджетних коштів необхідно змінити. Відомі українські вчені-економісти вважають, що структуру субсидій слід формувати знизу, так як оптимізувати виробництво, виявити найбільш вузькі місця можна саме безпосередньо на підприємстві. Ми поділяємо такий методичний підхід, оскільки запропонована система розподілу бюджетних коштів державної підтримки має на меті забезпечення зв'язку виділених коштів з кінцевими показниками віддачі від їх використання та підвищення відповідальності за їх досягнення. Основою цієї системи є нормативи витрат і потреби в субсидіях. Розміри субсидій передбачається обумовлювати в договорах, що укладаються між державними органами і сільськогосподарськими підприємствами. Пропонована організація планування бюджетних субсидій включає дві ітерації. Перша ітерація - обґрунтування обсягів потреби сільгоспвиробництва в бюджетних коштах, включаючи наступні етапи [7]:

1. Державний орган управління АПК організовує розробку нормативів витрат і субсидування сільськогосподарського

виробництва по всіх регіонах. Нормативи розробляються по групах господарств однієї спеціалізації і знаходяться в схожих природно-кліматичних умовах. Ці нормативи доводяться до кожного господарства.

2. Господарства на основі аналізу своїх можливостей і залучення зовнішніх джерел фінансування розробляють проекти планів розвитку свого виробництва. У проекті плану обґрунтовується заявка із зазначенням напрямів використання бюджетних коштів. Загальна потреба в бюджетних коштах визначається виходячи з встановлених нормативів.

3. Районні державні органи сільського господарства зводять проекти господарств, розробляють додаткові заходи щодо розвитку АПК району, визначають необхідні розміри фінансової підтримки селянських (фермерських) і особистих підсобних господарств - домогосподарств (відповідно до затверджених положень) і складають проект плану розвитку АПК району одночасно з відповідною бюджетною заявкою.

4. Обласний орган АПК зводить районні проекти планів розвитку виробництва і бюджетні заявки, розробляє і встановлює з районами додаткові заходи щодо залучення позабюджетних ресурсів і проводить розрахунок потреби у фінансових коштах на підтримку сільського господарства і надають в центральні органи влади.

5. Центральні органи встановлюють загальну суму державної підтримки сільського господарства області.

6. Законодавчі збори області приймають план розвитку області (який можна вважати індикативним) і бюджет підтримки виходячи з бюджетної заявки АПК і доведеного ліміту державних коштів.

Друга ітерація - доведення бюджетних коштів до споживачів, включає два етапи. На першому етапі обласний орган управління погоджує з районами обсяги бюджетного фінансування сільськогосподарського виробництва за видами витрат, показники індикативного плану розвитку і умови надання бюджетних коштів виходячи з нормативів витрат і субсидій. На другому етапі районні органи погоджують з сільгосптоваровиробниками та іншими організаціями, які беруть участь у фінансуванні агропромислового виробництва, обсяги і види бюджетного фінансування, показники індикативного планів розвитку підприємств, умови надання бюджетних коштів [8].

Відмінності пропонованого механізму субсидування і його переваги в порівнянні з існуючим полягають у наступному. Диференціація субсидій на основі нормативів буде сприяти вирівнюванню умов господарювання. Середні і слабкі господарства набувають шанси на отримання коштів для збереження і розвитку свого виробництва, якщо забезпечать отримання продукції і рівень витрат на нормативному рівні. У процеси планування субсидій включаються безпосередньо підприємства, що сприятиме їх більш раціональному використанню. Розробники цієї системи організації підтримки вважають, що її можна назвати договірною, оскільки бюджетні кошти будуть надаватися в залежності від участі в реалізації проектів. Договірна система дозволяє зосередити зусилля господарюючих суб'єктів і органів управління на пошуку внутрішніх резервів і мобілізації зовнішніх джерел фінансування. Сильні господарства стануть більш зацікавленими учасниками процесів об'єднання зі слабкими, якщо отримають для цього гарантовану підтримку з боку держави. Постачальники ресурсів сільськогосподарського виробництва зможуть мати додаткові стимули для пролонгації боргів або капіталізації їх у виробництво, якщо у них будуть гарантії державних органів управління. Таким чином, для систематизації державної підтримки та раціонального використання національного агро потенціалу доцільно встановити норматив прямого субсидування по групах господарств з однаковими природно-економічними умовами. Така диференціація створить рівні можливості в отриманні доходів усіма суб'єктами сільськогосподарського виробництва.

Недосконалість існуючого механізму державної фінансової підтримки сільського господарства України призвело до значної декапіталізації галузі, до невиконання ключової умови його розвитку - накопичення капіталу. Розглядаючи цю проблему з макроекономічної точки зору, ми спостерігаємо парадоксальну ситуацію: відсутність механізмів перетікання капіталів і високі бар'єри при інвестуванні у виробництво накопичень привели до надлишку в країні фінансових ресурсів в умовах конкуренції, що загострюється через нестачу інвестицій в ряді галузей реального сектора [9].

Макроекономічна політика України проводиться під гаслом боротьби з інфляцією і недопущення надмірного знецінення

гривні, внаслідок чого значні ресурси зосереджуються і динамічно поповнюються в рамках золотовалютних резервів, дефіцит бюджету і стабілізаційного фонду. Результат такої політики відомий: відтік грошових коштів з економіки та їх поглинання монетарною системою державних фінансів і, як наслідок, гальмуванням зростання ділової та інвестиційної активності в реальному секторі. Нерозвиненість механізму фінансування економіки, наприклад рефінансування комерційних банків, що кредитують підприємства реального сектора, створюють постійну загрозу дестабілізації ситуації на фінансових ринках країни.

Вчені пропонують в якості одного із способів ліквідації проблеми використання частини стабілізаційного фонду на цілі активізації державної інвестиційної політики та приватних інвесторів для скорочення вузьких місць в економіці, яких найбільше в сільському господарстві. Пошук антиінфляційних інститутів запуску надлишкових грошей в роботу - це ключове завдання державного регулювання на сьогоднішній день, реальних спроб вирішення якої ні економіка країни в цілому, ні тим більше сільське господарство не відчувають, хоча спектр пропозицій, що розгорнулися в дискусіях, надзвичайно широкий. Далі ми розглянемо один з зацікавлених нас варіантів - надання державних гарантій за рахунок надлишку коштів, які слід направляти не в стабілізаційний фонд, а в інвестиційний.

Отже, для того, щоб сільське господарство могло отримувати необхідні фінансові ресурси зі своїх специфічних джерел (в більшій частині на період відродження це державні джерела), Україні потрібен великомасштабний національний проект модернізації економіки - довгостроковий, структурно збалансований, заснований не на селективній, а на системній (інтегральній) моделі економічної політики. Ця модель передбачає: докорінну модернізацію структури виробництва; перехід до інноваційної політики; здійснення загальнонаціонального проекту з чітко визначеною і обґрунтованою системою пріоритетів, джерел ресурсів; партнерство держави і підприємництва; проведення інституційних реформ і підтримка стабільного курсу.

Йдеться про відмову від інерційної сировинної, продуктової моделі і перехід до інноваційного розвитку, залученні для цього непрацюючих поки накопичень. Однак, на практиці існує

серйозний розрив між методологіями науково-дослідної та впроваджувальної діяльності з проблем державного фінансового регулювання АПК [10].

Підтримуємо думку вчених, які пропонують поступово переносити центр навантаження податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів з переважним оподаткуванням праці та капіталу на податки за користування природними ресурсами. Найважливішою умовою обґрунтованої системи оподаткування для сільського господарства повинні стати ліквідація множинності видів податків і платежів, зниження податкового тягара, підвищення ролі оподаткування землі як основного засобу виробництва і природного ресурсу. Зараз земельний податок не є дієвим стимулом до поліпшення використання землі і вагомим джерелом коштів для підвищення ґрунтової родючості. На його частку припадає лише близько 6% загальної суми податків, нарахованих сільськогосподарськими підприємствами. Ставку земельного податку доцільно встановлювати в твердих відсотках від ціни землі, визначеної на основі диференціальної ренти. Земельний податок, на нашу думку, повинен становити не менше 70% загальної суми податків і платежів.

Уніфікований підхід до реформування оподаткування сільськогосподарського виробництва повинен здійснюватися за такими напрямками:

- максимальне звільнення сільськогосподарських товаровиробників від множини видів податків, за винятком земельного, оподатковувана база якого повинна зменшуватися на величину власних коштів, вкладених у відновлення родючості ґрунтів, поліпшення земельних угідь та ін.

- впроваджувати податкові пільги для сільськогосподарських і переробних підприємств, шляхом перерозподілу коштів у модернізацію і розширення виробництва, випуск нових продуктів, впровадження найбільш прогресивних технологій, збільшення поголів'я і поліпшення породного складу великої рогатої худоби, вирішення соціальних проблем тощо.

Крім того, вважаємо за необхідне встановити безпроцентну відстрочку всіх податкових платежів (за винятком ПДВ, акцизів, ЄП, ПДФО) при отриманні збитку сільгоспідприємствами внаслідок стихійних природних або надзвичайних обставин на термін до трьох або більше років, а також розрахунок з бюджетом

по податках здійснювати разовим платежем після завершення сільськогосподарських робіт в період платоспроможності.

Пільгове оподаткування виробника сільськогосподарської продукції є дієвим заходом державного регулювання в країнах з розвиненим сільським господарством. Особливість їх податкової системи полягає в тому, що фіскальне призначення податків відходить на другий план за рахунок численних податкових пільг. В сумі всі види податків в цих країнах становлять 2,5-6 % всіх фермерських витрат; зменшують оподатковувану базу прибутку на суму, спрямовану на поповнення оборотних коштів.

У вирішенні державного завдання підтримки стратегічних запасів продовольства і мобілізації фінансових ресурсів для адресної підтримки виробника дослідники підкреслюють роль держзамовлення, яке в будь-якій суспільно-економічній формації (капіталізм, соціалізм) має один класичний зміст, як замовлення держави на виконання певних робіт.

Скасування гарантованих закупівель, монопольне становище переробників на початковому етапі ринкових реформ ускладнила взаєморозрахунки, створивши величезні неплатежі, зруйнувала оптовий ринок і, в кінцевому рахунку, прискорила настання ресурсно-фінансової кризи в країні. Варто було поміняти стереотипний підхід до держзамовлення, представити його як контрольований, проміжний механізм системи державного управління перехідного періоду і зберегти як четверте джерело мобілізації фінансових ресурсів в АПК.

Нами пропонується трансформувати організацію: роль держзамовника на конкурсній основі передається уповноваженій юридичній особі, яке буде виконувати роль ділового партнера, посередника між державою і економічно активним населенням. Вказані джерела значно перевищать розміри зазначеної суспільно необхідної щорічної бюджетної підтримки сільського господарства на найближчий період. Для залучення цих джерел, природно, буде потрібно якийсь час. Тому стартовим заходом в цьому напрямку могло б стати звільнення від податків господарств з рентабельністю менше 15%, а також списання їх кредитної заборгованості, що виникла в основному з вини держави, її органів економічного регулювання і управління. Розробка і перехід на інноваційну модель буде свідчити про потужну регулюючу роль держави, але в даний час регулювання має бути посилено в рамках проведеної державою селективної

економічної політики, тому в наступних розділах розглянемо можливості підвищення ефективності основних елементів фінансово-кредитного механізму відтворення капіталу агроформувань на розширеній основі. На закінчення слід зазначити, що який би методологічно і математично точним не був механізм управління державною підтримкою, це не є елементом цивілізованого державного фінансово-економічного механізму і його аграрної політики. Це лише часткова компенсація допущеного державою вилучення фінансових ресурсів з сільського господарства за роки реформ. Головним у державній аграрній політиці є питання про створення умов для розширеного відтворення капіталу кожного агроформування, який поки залишається відкритим.

Бібліографічні посилання

- 1.Ильшева Н.Н. Финансы и финансово-инвестиционный механизм организации: современная точка зрения / Н.Н. Ильшева, С.И. Крылов // Финансы и кредит. - 2004. - №16. - С. 31-40.
- 2.Кумратова З. Необходимое условие устойчивого развития АПК. / З. Кумратова, Е. Каракаева. // Экономика сельского хозяйства России. - 2008. - №1. С.26-33.
- 3.Буздалов И.Н. Аграрный протекционизм: принципы, приоритеты и механизмы осуществления. /И.И. Буздалов.// Экономика сельскохозяйств. и перерабат. предпр. -2008. -№2. - С. 12-14.
- 4.Семин А.Н. Эффективное агропроизводство - центральное звено продовольственной безопасности государства / А.Н. Семин // Экономика сельскохозяйств. и перераб. предприятий. - 2007. - №3. - С. 7-12.
- 5.Эпштейн Д. Ресурсный потенциал и эффективность сельхозпредприятий. /Д. Эпштейн, Г. Хокман. // АПК: экономика, управление. - 2008. - №1. - С.61-67.
- 6.Назаренко В.И. Формы и направления государственной поддержки сельского хозяйства на Западе. / В.И. Назаренко. // Экономика сельскохозяйств. и перераб. предприятий. - 2007. - №3. - С. 13-20.
- 7.Барышников Н. Направления перестройки системы субсидирования сельского хозяйства / Н.Барышников, Г. Беспяхотный // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. - 2006. - №12. - С.1-4.
- 8.Амосов А. Вопросы перехода к инновационному типу воспроизводства / А. Амосов // Экономист. -2008. - №5. -С25-35.

9.Касторнов Н.П. Механизм налогообложения в системе государственного регулирования АПК. / Н.П. Касторнов // Экономика сельскохозяйств. и перераб. предприятий. - 2007. - №3. – С. 46-48.

10. Хуажева, А.Ш. Управление и регулирование развития АПК. / А.Ш. Хуажева // Аграрная наука. -2004. - №7. С.17-18.

© Катан Л.І., Добровольська О.В., 2018

5.2. Концептуальні засади фінансування сільського господарства України

Особливості розвитку фінансових відносин у межах економіки країни, зокрема в аграрній галузі, мають велике значення для розуміння сутності поняття «фінансове забезпечення», розкриття економічного змісту, закладеного в цю категорію.

Аналіз поглядів різних науковців, формулювань, наведених у нормативно-правових актах України, економічних словниках, вказує на існування широкого спектра визначень, які розкривають сутність категорії «фінансове забезпечення». Погляди й міркування економістів щодо сутності та змісту цієї категорії трансформувалися і розвивалися, але питання і досі залишаються не вирішеними остаточно. Сутність забезпечення полягає у створенні на підприємствах фондів грошових коштів в оптимальному розмірі. Всі виробничі витрати мають покриватися власними доходами. Тимчасова додаткова потреба в коштах забезпечується за рахунок кредиту або інших позичкових джерел. При цьому оптимізація джерел грошових коштів - одне з головних завдань управління фінансами підприємств, оскільки у разі надлишку коштів знижується ефективність їх використання, а в разі нестачі виникають фінансові труднощі, які можуть призвести до серйозних наслідків.

М. С. Майзус вважає, що фінансова діяльність підприємства безпосередньо спрямована на його фінансове забезпечення і створення фінансових ресурсів для виробничого і соціального розвитку, забезпечення збільшення прибутку за рахунок підвищення продуктивності праці, зниження собівартості, підвищення якості продукції, поліпшення використання виробничих фондів [10].

М. Л. Лишанський підкреслює, що без стабільного й ефективного фінансового забезпечення аграрних формувань